

УДК 351.86:342.25

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.2.39>**Д. М. Рудницький**

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
«доктор філософії»,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»,
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій
ORCID ID: 0009-0005-4530-925X

ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У статті здійснено системний аналіз еволюції уявлень про діяльність місцевих органів влади у сфері національної безпеки і оборони України. Подано аргументи, щодо визначальності врахування та порівняння наукових досліджень у мирний та воєнний час.

Констатовано, що у переважній більшості наукових праць за темою дослідження акцентовано на необхідності удосконалення та розмежування повноважень місцевих та центральних органів виконавчої влади, однак не враховано специфіку функціонування місцевих органів влади, зокрема окремих територіальних громад під час повномасштабної збройної агресії РФ проти України. Встановлено, що на сьогодні відсутні конкретні рекомендації щодо удосконалення механізмів публічного управління у цій сфері, а питання децентралізації розглядаються поза контекстом критичного аналізу і подаються в аксіоматичному розрізі без врахування трансформацій системи управління безпекою.

Аналіз джерел було здійснено через їхню класифікацію за двома основними родами: 1) довоєнні; 2) воєнні. Предметом статті виступили дослідження першої групи, які були поділені на такі класи: 1) методологічного характеру; 2) в яких досліджуються повноваження ОМС, зокрема ТГ; 3) в яких вивчаються різноманітні аспекти взаємодії та співробітництва; 4) безпекові. Встановлено, що поза увагою більшості дослідників, залишилися консолідаційні чинники безпекової політики, а також структурно-генетичний потенціал державної влади, аксіологічний потенціал національної ідентичності, національної ідеї та інтересів як найбільш сильних та доцентрових чинників та праксеологічний і синергетичний потенціали функціонування ефективної інституційної системи у сфері НБО. Сформовано засади для визначення на рівні законодавства місцевих органів влади як одного із ключових суб'єктів публічного управління у сфері НБО України.

Формулюється наукова гіпотеза: абсолютизація децентралізації, монополізації її дослідження окремими вченими призвело до некоректної екстраполяції істотних її положень на безпекову сферу. Це призвело до необґрунтованих та перевершених очікувань від місцевих органів влади щодо їхнього потенціалу щодо збройної відсічі агресору, водночас нівелювало мобілізаційний потенціал ТГ, що призвело до деактивації мобілізаційної функції з боку ТГ і перекладенні її на ЦОБВ. Встановлено, що тематика децентралізації фактично ототожнюється із усією проблематикою функціонування МОВ і трактується чи не найвищим рівнем, завершальним етапом вищою формою демократизації. Така позиція нами в науковій діяльності суттєво дезавується і піддається змістовній деконструкції.

Обґрунтовано, що проблеми державотворення передбачають синхронні процеси розвитку та відновлення, централізації та децентралізації, реалізації та делегуванні. Вони мають розглядатися не відірвано один від одного, а в сукупності, згідно з діалектичним методом, єдності та боротьби протилежностей.

Резюмується, що системного і комплексного дослідження на монографічному рівні питань діяльності цих органів у сфері НБО, навіть не зважаючи на триваючу вже майже четвертий рік ЗАРФ, наразі не здійснювалось.

Ключові слова: місцеві органи влади, національна безпека і оборона, повноваження, стратегії розвитку і відновлення, стратегії управління, публічне управління у сфері національної безпеки і оборони, національна ідентичність, стратегія забезпечення національної безпеки.

Вступ. Ефективне функціонування територіальних громад (далі – ТГ) є запорукою стійкого функціонування інституційної системи. Важливим є не лише вивчення зарубіжного досвіду, який в багатьох випадках вже відстає від вітчизняного, а передусім формування власного наукового потенціалу для визначення векторів розвитку як під час дії воєнного стану, так і після відновлення миру та розбудови повоєнної України.

У цьому сенсі, вартують уваги питання щодо з'ясування еволюції уявлень про діяльність місцевих органів влади (далі – МОВ) у сфері національної безпеки і оборони України (далі – НБО).

За допомогою формування наукового підґрунтя уможлиблюється вироблення мети, керівних принципів, напрямів, механізмів і строків запровадження оновленої та такої, що відповідає реальному безпековому контексту, а на ортодоксальним методологічним кліше, системи суб'єктів забезпечення національної безпеки, включно із визначенням правового статусу місцевих органів влади, зокрема і органів місцевого самоврядування як атрибутивних суб'єктів.

Формування такої системи потребує зваженого та сміливого наукового підходу, адже її функціонування має бути спрямовано на своєчасному забезпеченні здатності держави і суспільства, окремих територіальних громад своєчасно ідентифікувати загрози, виявляти вразливості та оцінювати ризики національній безпеці, запобігати або мінімізувати їх негативні впливи, ефективно та адекватно реагувати та швидко і повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз або настання надзвичайних та кризових ситуацій усіх видів, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними.

Саме тому вирішення питань наукового забезпечення функціонування МОВ у сфері НБО становить як практичну, так і теоретичну проблему, що потребує свого наукового вирішення.

Наукова розробленість. Відмітимо, роботи в даному сегменті серед науковців у сфері публічного управління (М.М. Білинська, Ю.М. Барадчов, Ю.В. Ковбасюк, І.П. Лопушинський,

Н.Р. Нижник, О.М. Петроє, А.П. Савков, Т.В. Сивак, Г.П. Ситник, Ю.П. Сурмін, В.П. Трошинський та ін.). Чимало правників здійснили свої дослідження в даному напрямі (В.Б. Авер'янов, М.О. Баймуратов, О.В. Батанов, К.О. Ващенко, Ю.О. Волошин, І.П. Голосніченко, І.А. Грицяк, В.М. Кампо, А.А. Коваленко, Б.Я. Кофман, В.А. Ліпкан, М.П. Орзіх, І.Д. Пастух, В.Ф. Погорілко, В.Ф. Сіренко, В.Г. Фатхутдінов). У них у той чи інший посіб встановлювалися зв'язки між завданнями безпекової політики і компетенцією того чи іншого центрального органу виконавчої влади. Чимало уваги було приділено встановленню причин неефективності місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування.

Утім питання безпекових повноважень, реалізації безпекової політики, особливо із урахуванням особливостей воєнного часу в них не розкривалося в достатній мірі, а якщо вони і порушувалися, то фрагментарно і не системно.

Формувати нове можна, спираючись на існуюче. Тож вивчення еволюції уявлень про роль МОВ у сфері НБО сформує чітке враження про наукову рефлексію даної проблематики, а також намітить шляхи для нових векторів наукового пізнання та перетворення управлінської та безпекової практики [1].

Виклад основного матеріалу. Місцеві органи влади виступають важливим суб'єктом забезпечення національної безпеки і оборони України. Від рівня розвитку місцевого самоврядування залежить всеохопність та цілісність реалізації державної політики, в цілому, і у безпековій сфері зокрема. Однак відмічаємо і таку тенденцію: держави, що характеризуються високим рівнем самоврядування, механізмами налагодженої взаємодії із державними органами, демонструючи вагомі здобутки у реалізації окремих цілей, напроцуд дивно опиняються не здатними до протистояння широкомасштабним агресіям та війнам, агресію та анексії територій. Адже децентралізація, яка порушує системність фактично ототожнюється із фрагментацією. Яка, як показує досвід російсько-української війни є згубною. Відцентровість безпекової політики при широкомасштаб-

них агресіях призводить до дестабілізації інституційної системи.

Саме тому цей парадокс має бути досліджений через докладний аналіз місця та ролі МОВ у забезпеченні реалізації державної безпекової політики, зважаючи на суперечливість глобалізаційних процесів, а також необхідність збереження муніципальної цілісності та стійкості.

Адже стирання кордонів, на яке вказує чимало дослідників, вихваляючи глобалізацію, насправді передбачає поглинання держав, культур і фактичне знецінення муніципальної парадигми. Бо муніципальна культури становить за М. Баймуратовим, лише „первинний, локальний, визначальний, основоположно-інституційний рівень загальної культури, що носить екзистенційний характер (екзистенційно-визначальна ознака – авт.) і складається: а) в межах ТГ, б) в умовах МСВ, в) в філософському стані повсякденності, – в процесі соціалізації людини, її груп та асоціацій” [2, с. 31].

Тобто муніципальна культура є складовою національної культури, вона характеризується синергією інтерсуб’єктивності і форм управління, притаманних конкретним ТГ, інструментами комунікативної взаємодії, системи муніципальних цінностей життєвої значущості, що детерміновані різноманітними чинниками функціонування локальною людської спільноти. Це пояснює, чому:

1) громади Харкова, Сум та Чернігова – активно протистояли агресії РФ;

2) громади Луганська та Донецька – повною мірою сприяли і стали на бік агресора;

3) громади українського Криму – зайняли вичікувальну позицію.

Відтак звернення до питань формування муніципальної безпекової культури також має важливе методологічне значення. Адже за Гердером лише культура, елементами якої виступають: мова, державна освіта, родина та відносини всередині неї, наука, мистецтво, релігія, є тою початковою засадою, яка здатна інтегрувати людей, створюючи на їх основі одне та єдине людське суспільство. Більше того уведене ним поняття „Volksgeist” (народний дух) повною мірою характеризує

національну ідентичність, яка формується через культуру, фольклор і традиції [3; 4]. Ось чому, наприклад, пропагандистські матеріали РФ були спрямовані передусім на знищення національної ідентичності через поглинання шляхом: русифікації, знецінення українського фольклору, переписування історії і крадіжку традицій. Адже Гердер вважав, що саме **мова є ключем до розуміння культури та ідентичності нації**, оскільки вона уособлює цінності та досвід її народу [5].

Відтак питання дослідження муніципальної культури тісно переплетені зі ствердженням національної ідентичності, що лежить в основі змісту політики НБО України [6]. Тому окремі аспекти даного питання будуть розглянуті нами нижче в дисертації.

Для зручності нами було застосовано для аналізу еволюції уявлень про діяльність МОВ у сфері НБО України хронологічний критерій, таким чином усі дослідження розбито на дві велику групи: 1) довоєнні дослідження; 2) дослідження, що були підготовлені після збройної агресії РФ (далі – ЗАРФ). У межах цієї статті нами аналізуватимуться дослідження першої групи.

Відзначимо, що окремих досліджень щодо формування і становлення саме системи місцевих органів влади у сфері НБО України у вітчизняній теорії публічного управління **не проводилось**. Тож нами було згруповано на дослідження за певними критеріями.

Окремо відзначаємо на **роботи методологічного характеру, в яких** розглядається природа місцевого самоврядування. Так, М. Баймуратов і Б Кофман упроваджують в науковий обіг поняття „муніципальної культури”, застосовуючи феноменологічний підхід, засади енактивізму, який включає: холізм, динамізм, процесуалізм, емерджентизм, автопоетичність, натуралізм, що формують локально-неоактивістський вимір, що лежить в основі муніципальної культури [2, с. 30]. Ю. Бардачов, Ю. Батанов, В. Борденюк, Ю. Панейко, М. Корнієнко аналізують громадівську, державницьку та інші теорії МС [7-12].

Ці роботи є важливими для нашого дослідження, оскільки в них містяться

засадничі положення методологічного плану, що дозволяють оперувати коректним методологічним інструментарієм. Уможливлється відділити специфіку саме публічного управління, дослідити механізми управління МОВ у сфері НБО. Водночас відзначимо, що роботах даної групи не відображено специфіку предмета нашого дослідження, тож природним буде звернення до міждисциплінарного підходу [13], а також використання системного, синергетичного та структурно-функціонального підходів. Також вартуватиме уваги авторські спроби застосування матричного підходу та вироблення власного наукового обґрунтованого бачення щодо публічного управління у сфері НБО через аналіз функцій і формування функціональної структури.

Формуючи абстрактні методологічні обрії нами виробляється власний шлях пізнання процесів управління у сфері НБО, не лише участі, а й змісту суб'єктності МОВ у даних процесах.

Звичайно, левову частку досліджень становлять ті, в яких аналізуються **повноваження органів місцевого самоврядування, зокрема територіальних громад** [14-19], та ефективного їх використання. До дослідників в рамках цієї групи належать: М. Баймуратов, О. Батанов, І. Бодрова, У. Дорош, Л. Музика, Л. Наливайко, Е. Пастернак, М. Самбор та інші [20-23].

Вагомий пласт становлять дослідження, в яких визначається зміст методологічних засад адміністративного права, зокрема: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.М. Кампо, І.Б. Коліушко, В.К. Колпаков, В.Ф. Опришко, О.І. Остапенко, О.Ф. Фрицький, В.В. Цветков, В.М. Шаповал, О.І. Ющик, а також правовий статус суб'єктів адміністративного права і визначаються їхні повноваження [24-28].

Також можна виділити групу досліджень, в яких різними дослідниками (В. Борденюк, Г. Бребан, М. Будник., Ж. Ведель, І. Грицяк, В. Авер'янов, О. Бориславська, Л. Івлєєва, А. Коваленко, Р. Колишко, А. Матвієнко, С. Махина, Н. Пак, Н. Подвірна, І. Цурканова та ін.) розглядається **концепція децентралізації влади**, однак безпе-

ковим питанням увага належним чином не приділена [29-32]. Замало дослідників науково обґрунтовують децентралізації з безпекових позицій: яким чином децентралізація посилить рівень безпеки, підвищить ефективність функціонування місцевих органів влади та захищеність територіальних громад.

Дослідники в рамках даної групи окремо не розглядали повноваження МОВ у сфері НБО, що додатково підкреслює наукову актуальність звернення нами до даної теми дослідження.

До окремої групи нами було скомпоновано публікації, в яких розглядаються різноманітні аспекти управлінських механізмів **взаємодії та співробітництва МОВ** [33]. Вивчення досліджень, що презентують дану групу за нашою класифікацією, також дає можливість стверджувати, що в переважній більшості безпекові питання оминаються і здебільшого зводяться лише до забезпечення громадської безпеки і формування муніципальної поліції або муніципальної варти. Тобто безпека піддається фрагментації і замість аналізу безпекових повноважень та взаємодії МОВ із ЦОВВ у сфері НБО, автори здебільшого занурюються у вузькі питання взаємодії місцевих та правоохоронних органів, що забезпечують публічну безпеку.

Так, прикладом, В. Фатхутдінов досліджуючи питання публічної безпеки, окремо не розглядав питання публічного управління МОВ у сфері НБО, зосереджуючи лише на забезпеченні публічної безпеки [34]. Зокрема, автор стверджує: „...відносини правоохоронних органів з громадою повинні стати одним із базових орієнтирів у підготовці концепції з реформування правоохоронних органів, оскільки довіра та повага населення – дуже важливий ресурс не тільки для профілактики злочинності, а й для ефективного розслідування злочинів. Цю стратегію було визнано ефективною в усьому світі в умовах скорочення ресурсів” [34, с. 343]. Утім напрями такої взаємодії і роль МОВ у роботі не розкривається.

Підтримуючи думку В. Фатхутдінова про те, що „розумний баланс державної і недержавної систем слугуватиме серйозною підтримкою розвитку й ефективного

функціонування всієї системи національної безпеки" [34, с. 332], автор також оминає питання конкретних форм та методів співробітництва та взаємодії МОВ у даній сфері. аналогічний підхід встановлюємо і в інших роботах безпекового характеру [35-36].

Більше того варто підкреслили, що фрагментація безпекових повноважень стала наслідком поділу безпекової політики на окремі сфери життєдіяльності: на правоохоронну, безпекову, оборонну. Через це національна безпека як цілісне явище була розбита на відповідні сфери (в окремих випадках вживається некоректний термін „безпековий сектор“), а відтак розроблено окремі механізми публічного управління по кожній із них. Як показала практика, особливо із початком ЗАРФ, такий децентралізований і фрагментарний підхід щодо безпекової політики виявився помилковим.

Окремо ми виділяємо той пласт досліджень, в яких досліджуються питання **забезпечення безпеки за допомогою штучного інтелекту**. Зокрема І. Діордіца, наголошуючи на досвіді іноземних країн із цього питання, застерезливо наголошує на необхідності формування належних правових та управлінських процедур, адже наявність доказів валідності використання ШІ, його відповідальність за неправильні оцінки та результати аналізу не дають змоги однозначно визнати на даному етапі дані підходи такими, що можуть бути цілком впроваджені в безпекову сферу [37], в тому числі і технології розпізнавання облич [38]. Звичайно, що ці питання є актуальними і потребують свого подальшого вивчення, адже епоха цифровізації є неминучою, через що варто не стільки заперечувати досвід, посилячись на відсутність правових процедур, і прагнути впроваджувати штучний інтелект для супроводження окремих управлінських процедур у сфері забезпечення НБО України.

У рамках даної групи досліджень відзначимо й інші праці, в яких автори визначають найбільш перспективні напрями ШІ, як: використання чат-ботів, систем та концепцій „розумного міста“ (smart city) [39; 40], інструментів для прогнозування

криз і екологічного моніторингу, а також цифрових платформ для участі членів громади в соціальному житті [41, с. 57], діджиталізація діяльності ОМС [42; 43], застосування соціальних мереж в комунікації міських органів виконавчої влади та ОМС [44].

Натомість, незважаючи на широку палітру пропонованих форм і методів, технологічних рішень, в даних роботах відсутні напрацювання щодо підвищення рівня управління МОВ у сфері НБО, конкретних форм і методів забезпечення цифрової безпеки на рівні територіальних громад силами та засобами ОМС.

Важливу групу досліджень склали роботи з **безпекової тематики**. У цій групі виділимо роботи В. Ліпкана [45], який, сформувавши та розвиваючи теорію безпекознавства [46], запропонував розглядати безпекову функцію органів місцевого самоврядування з метою реалізації ефективної державної політики та вжиття проактивних безпекових заходів, особливо на місцевому рівні [47, с. 85]. Зокрема даний вчений ще у 2003 році відзначав: „Україна має сформувати таку систему забезпечення національної безпеки, яка дозволить гарантовано забезпечити завдання шкоди будь-якій державі або коаліції держав за будь-яких умов, якщо буде існувати реальна загроза (небезпека) національній безпеці держави“ [48, с. 59].

На наш погляд дуже важливим з позиції державного управління є висновок цього українського вченого, що: „Колабораціонізм, державна зрада, дії, що спрямовані на насильницьку зміну конституційного ладу, вчинення актів тероризму – це далеко не повний перелік діянь, відповідальність за які чітко передбачена в КК України і їх суб'єктом виступають конкретні посадові особи *місцевих органів влади*“ [49, с. 85].

Цікавими в даному контексті є пропозиції М. Зінорука щодо важливості дослідження безпекового дискурсу, які на думку українського дослідника „дозволяють не лише глибше зрозуміти механізми формування державної безпекової політики, а й розробити ефективні інструменти для аналізу і впровадження цих процесів у різних соціально-політичних контекстах

у рамках системи ефективного нормативно-правового регулювання муніципальної реформи" [50, с. 199].

Важливими є дослідження у сфері державного управління національною безпекою, що здійснюються Г. Ситником [51; 52]. Зокрема, український вчений відзначає, що „рішення щодо забезпечення безпеки соціальної системи необхідно приймати на підставі аналізу динаміки її розвитку та функціонування, які можна описати та характеризувати різними показниками (індикаторами, індексами). Серед них вказаних показників, зокрема: якість перехідних процесів із одного рівня на інший у процесі життєдіяльності об'єкта безпеки, керованість, адекватність реакції на впливи зовнішнього середовища" [53, с. 36]. Утім, проголошуючи в своїй роботі про дослідження системи національної безпеки та системи її забезпечення, автори не розглядають окремо повноваження МОВ у сфері НБО [54].

Аналогічний підхід щодо неврахування та відсутності системних досліджень ролі МОВ у реалізації безпекової політики або забезпеченні НБО нами встановлено і при опануванні інших наукових безпекових та управлінських досліджень [55-60].

Дещо у вужчому та прикладному аспекті стосовно діяльності муніципальної варті досліджують питання Я. Журавель та О. Риженко [61], звертаючи увагу на погіршення криміногенної ситуації в прифронтових регіонах, погіршення стану суспільної безпеки і правопорядку. І хоча дані автори не наводять статистичних даних, які б відповідали проголошеній ними тезі, в цілому ми розуміємо необхідність порушення даного питання, особливо в контексті унормування правового статусу муніципальної варті [62]. Також вартують уваги дослідження питань взаємодії органів національної поліції та ОМС у сфері забезпечення правопорядку під час воєнного стану [63].

В якості результатів дослідження сформулюємо узагальнені висновки щодо теми нашого дослідження.

Висновки. Вивчення джерельної бази дослідження у сфері діяльності МОВ у сфері НБО України, підготовленої до ЗАРФ, дає змогу сформулювати висновки наукового характеру.

1. У переважній більшості наукових праць за темою нашого дослідження акцентовано на необхідності удосконалення та розмежування повноважень місцевих та центральних органів виконавчої влади. Однак із урахування повномасштабної ЗАРФ ми не можемо констатувати про зрушення в наукових дослідженнях у бік безпекової сфери: на сьогодні відсутні конкретні рекомендації щодо удосконалення механізмів публічного управління у цій сфері, а питання децентралізації розглядаються поза контекстом критичного аналізу і подаються в аксіоматичному розрізі. Нами такий підхід заперечується. Абсолютизація децентралізації була некоректно екстрапольована на безпекову сферу, що призвело до необґрунтованих очікувань від місцевих органів влади щодо їхнього потенціалу по збройній відсічі агресору, водночас нівельовано мобілізаційний потенціал ТГ, що призвело до деактивації мобілізаційної функції з боку ТГ і перекладенні її на ЦОВВ.

2. Різноаспектний аналіз наукового доробку із теми дослідження дав змогу сформулювати висновок: переважна більшість праць із публічного управління і місцевого самоврядування спрямовані на обґрунтування домінантної концепції децентралізації, яка лобіюється чітким колом вчених (переважно у методологічній групі за нашою класифікацією), що здійснюють кругові посилення у своїх статтях один на одного. Через це формується ілюзія про моноспрямованість досліджень муніципалістики, в яких ми не знайшли ґрунтовних робіт щодо сфери безпеки, а також формування феномену колабораціонізму і впливу муніципальної ідентичності на реалізацію безпекової політики. Тема децентралізації фактично ототожнюється із усією проблематикою функціонування МОВ і трактується чи не найвищим рівнем, завершальним етапом вищою формою демократизації. Така позиція нами в науковій діяльності суттєво дезавується і піддається змістовній деконструкції.

Проблеми державотворення передбачають синхронні процеси розвитку та відновлення, централізації та децентралізації. Вони мають розглядатися не відір-

вано один від одного, а в сукупності, згідно з діалектичним методом, єдності та боротьби протилежностей. Поза увагою більшості дослідників, особливо з методологічної групи, залишилися консолідаційні чинники безпекової політики, а також структурно-генетичний потенціал державної влади, національної ідентичності, національної ідеї та інтересів як найбільш сильних та доцентрових чинників.

3. Незважаючи на значний масив праць із публічного управління у сфері місцевого самоврядування, присвячених різноманітним аспектам діяльності місцевих органів влади, системного і комплексного дослідження на монографічному рівні питань діяльності цих органів у сфері НБО, навіть не зважаючи на триваючу вже майже четвертий рік ЗАРФ, не здійснювалось.

4. Внаслідок опанування значного масиву наукових джерел формулюємо гіпотезу про те, що продовження практики окомілювання безпекових питань через уніфікований рецепт „децентралізації” є фрагментарним та не відповідає системності безпекової сфери. В рамках такого підходу відбувається ігнорування наукових вимог до повного та всебічного теоретичного пізнання закономірностей розвитку держави як єдності діяльності центральних та місцевих органів у сфері НБО. Це може призвести до прискореного накопичення дедалі складніших проблем на шляху відновлення та розвитку повноценної України і фактично може становити загрозу національній безпеці.

Вартує уваги й та обставина, що в науці державного управління та галузі знань публічного управління та адміністрування система місцевих органів влади та її роль під час ЗАРФ не була окремим об’єктом дослідження, що безумовно актуалізує потребу особливо в контексті збройної агресії РФ проти України. Відтак діяльність МОВ потребує більш комплексного та міждисциплінарного дослідження, що уможливить сформувати достатньо обґрунтовані наукові пропозиції для підвищення рівня взаємодії та практики їхньої діяльності у сфері НБО України.

Таким чином, в контексті проведеного дослідження, формується чітке усвідомлення і розуміння необхідності визна-

чення місцевих органів влади як одного із ключових суб’єктів публічного управління у сфері НБО України. Варто не лише наголошувати, а й безпосередньо втілювати комплексний підхід для забезпечення національної безпеки, використовуючи стратегічний потенціал держави, її системні спроможності для досягнення стратегічних цілей і реалізації пріоритетних національних інтересів. Варто подолати суттєвий розрив між теорією і практикою публічного управління у сфері НБО України, не лише проголошуючи, а й реально втілюючи питання децентралізації і залучення територіальних громад до НБО, не обмежуючись окремими заходами в рамках ТРО.

Висловлені авторські позиції не претендують на істину. Однак вони є наслідком ретельного опрацювання значної кількості наукових джерел на предмет їх коректності та відповідності вимогам часу, здатності до практичної реалізації та користі для держави.

Список використаної літератури:

1. Рудницький Д. М. Стратегії управління розвитком місцевих органів влади у сфері національної безпеки і оборони України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024. № 44. С. 403-412. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2024/59.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.57>.
2. Баймуратов М., Кофман Б. Муніципальна культура як адекватне відображення повсякденного соціального життя людини. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: Тези доповідей Дев’ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 16–35.
3. King B. Herder & Human Identity. Режим доступу: https://philosophynow.org/issues/112/Herder_and_Human_Identity.
4. Barnard, F.M.. (2004). Herder on Nationality, Humanity, and History. 10.1515/9780773570917.
5. Adler, Hans, and Ernest A. Menze. On World History: Johann Gottfried Herder. New York: M. E. Sharpe, 1997.
6. Рудницький Д. М. Трансформація національної ідентичності: управлінський аспект // *Сектор безпеки України: акту-*

- альні питання науки та практики: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2023 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Частина 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 43. Редкол.: А.П.Гетьман, В.М.Гарашук, Т.О.Коломоєць, Ю.В.Мех, В.Я.Настюк, Р.В.Шаповал та ін. Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С. 222-228.
7. Громадівська модель самоврядування в Україні: колективна монографія. Кол. авторів. За заг. ред. проф. Бардачова Ю.М., Лопушинського І.П., Плюща Р.М. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2019. 708 с.
 8. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики. Київ : Юридична думка, 2010. 656 с.
 9. Борденюк В.І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії. Київ : Парламентське вид-во, 2007. 576 с.
 10. Батанов О.В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: Монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 260 с.
 11. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Львів: Літопис, 2002. 196 с.
 12. Корнієнко М. Державна влада і місцеве самоврядування: актуальні питання теорії і практики. *Українське право*. 1995. № 1(2). С. 68-77.
 13. Агапова О. В. Міждисциплінарність в українському дослідницькому просторі як домінанта наукових інновацій. *Ukrainian research area in the conditions of military intervention: adaptability and update of the technical and legal sciences*. Kharkiv-Riga, 2022. С. 34–36.
 14. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія ; За заг. ред. В.Ф.Погорілка. Київ : Концерн «Видавничий Дім «ІнЮре», 2003. 512 с.
 15. Волков В., Москаленко О. Територіальна громада та органи місцевого самоврядування як суб'єкти цивільно-правових відносин. *Правничий часопис Донецького університету*. 2003. № 1. (9).
 16. Пастернак Е.К. До питання правосуб'єктності територіальної громади. *Право України*. 2003. № 3.
 17. Музика Л. А. Територіальні громади як суб'єкти цивільного права і суб'єкти цивільних правовідносин. *Вісник Академії адвокатури України*. 2005. Вип. 4. С. 43-47.
 18. Білик П.П. Проблеми дефініції територіальної громади як ознаки правової сутності «регіону». *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 1. С. 144-149.
 19. Бодрова І.І. Концептуальні підходи до визначення поняття територіальна громада. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: 36. наук. пр.* Харків, 2004. Вип. 7. 210 с.
 20. Дорош У. М. Децентралізація державного управління як засіб регіонального розвитку: дис... докт. філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2023. 249 с.
 21. Наливайко Л., Мінакова Є., Бочковий О. Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування з питань інтеграції внутрішньо переміщених осіб в умовах децентралізації влади. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1. С. 130-136.
 22. Самбор М. Повноваження органів місцевого самоврядування: до питання їх реалізації. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 44–48.
 23. Sambor M. Local self-government powers: on content and correlation with related concepts. *Law and Safety*. 2024. No. 2 (93). P. 87-95.
 24. Фролов Ю.М. Суб'єкти адміністративного права: сутність та підстави класифікації. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2012. № 25. С. 549-557.
 25. Мацелик Т.О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та система : монографія. Ірпінь: Видавництво Національного університету державної податкової служби України, 2013. 342 с.
 26. Харитонova О.І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії) : монографія. Одеса: Юридична література, 2004. 328 с.
 27. Альошина Н.М. Територіальна громада, як суб'єкт права: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук. 12.00.01.

- Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Харків, 2014. 23 с.
28. Лісниченко А.С. Проблематика визначення складу територіальних громад в Україні в контексті адміністративного права. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 2, 2020. С. 173-177.
 29. Матвієнко А.С. Політико-правові засади децентралізації влади в контексті адміністративної реформи в Україні: автореф. дис. ...канд. політ. наук: спец. 23.00.02; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К., 2010. 23 с.
 30. Грицяк І.А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. Київ : УАДУ, 1997. 487 с.
 31. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види). *Право України*. 2005. № 1. С. 21-25.
 32. Пак Н. Т., Подвірна Н. С. Територіальні громади як основний елемент місцевого самоврядування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 29. С. 63-67.
 33. Домбровська О. Удосконалення законодавства в сфері розвитку міжмуніципального співробітництва територіальних громад. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 117-120.
 34. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове регулювання у сфері громадської безпеки в Україні: монографія. Київ: Освіта України, 2016. 400 с.
 35. Барабаш О. В. Адміністративно-правове регулювання при забезпеченні громадської безпеки у надзвичайних ситуаціях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Відкритий міжнар. ун-т розв. людини «Україна». Київ, 2014. 16 с.
 36. Березан В. М. Адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки під час проведення масових заходів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2014. 21 с.
 37. Діордіца І. Правові аспекти забезпечення безпеки територіальних громад в Україні за допомогою штучного інтелекту з урахуванням досвіду Олімпійських Ігор в Парижі 2024 року. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 39-43.
 38. Воюта Д. Технологія розпізнавання облич: позиція ЄСПЛ у справі Glukhin v. Russia. 6 жовтня, 2023. Центр демократії та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/news/glukhin-v-russia>
 39. Діордіца І. В., Журавель Я. В. Інноваційність концепту «Smart City» та юридичні механізми забезпечення його кібербезпеки в умовах реформування територіальних громад в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 1. С. 99-105. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221437>
 40. Оленич П. Що таке Smart city та як технології допомагають управляти містом у складні часи. Режим доступу: <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-smart-city-ta-yak-tehnologiyi-dopomagayut-upravlyaty-mistom-u-skladni-chasy-intervyu-z-petrom-olenychem-zastupnykom-mera-ta-kerivnykom-cyfrovoiy-transformaciyi-kyryeva/>
 41. Іванчиков В., Лезвінський О. Необхідність використання штучного інтелекту в місцевому самоврядуванні. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 56-58.
 42. Васьків С. Мобільні додатки та соціальні мережі в публічному управлінні: зміна взаємодії з громадянами. Теоретичні та прикладні питання державотворення: електрон. наук. фак. вид. ГО «Асоц. дослідн. держ. упр.», ГО «Одес. ін-т соц. технол.». 2023. Вип. 29. С. 158-160. DOI: 10.35432/tisb292023289494.
 43. Гринь Д.В. Роль соціальних мереж у діяльності органів публічної влади. *Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє: зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу*. Харків: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2021. С. 474-476.
 44. Риженко Л. Соціальні мережі в системі комунікаційної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості.

- Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 59–61.*
45. Ліпкан В. А. Політичні засади геостратегії сучасної Української Держави : монографія. Одеса : Видавничий дім „Гельветика”, 2024. 830 с.
46. Ліпкан В. А. Безпекознавство : навчальний посібник. Київ : Вид-во Європ. ун-та, 2003. 208 с. DOI <https://doi.org/10.36059/966-7942-84-8>.
47. Ліпкан В. Безпекова функція в контексті реалізації муніципальної реформи. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 83–85.*
48. Ліпкан В.А. Поняття системи забезпечення національної безпеки України. *Право і безпека. 2003. № 2'4. С. 57 - 60.*
49. Ліпкан В. Безпекова функція в контексті реалізації муніципальної реформи. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 83–85.*
50. Зінорук М. Безпековий дискурс в сучасній парадигмі муніципальної реформи. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 86–88.*
51. Ситник Г. П. Державне управління національною безпекою України : монографія. Київ : Нац. акад. держ. управління при Президентові України. 2004. 440 с.
52. Ситник Г. П. Сучасні проблеми розвитку теорії національної безпеки : курс лекцій. Київ : САК Лтд, 2023. 136 с.
53. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.
54. Настюк В. Я. Адміністративно-правові режими у сфері національної безпеки та протидії тероризму : монографія. Київ, 2008. 245 с.
55. Нижник Н. Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб.; за заг. ред. П. В. Мельника, Н. Р. Нижник. Ірпінь, 2000. 304 с.
56. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України : аналітична доповідь / [О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода, С. В. Дрьомов, С. В. Сьомін]. Київ : НІСД, 2015. 58 с.
57. Костенко Г. Ф. Теоретичні аспекти стратегії національної безпеки : навч. посіб. Київ : ДЕМІД, 2002. 144 с.
58. Хожило І. І. Стратегія державної безпеки та імператив соціального захисту населення в умовах війни: регіональний аспект. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. Вип. 6. С. 105–109.*
59. Чуйко З. Д. Конституційні основи національної безпеки України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2008. 18 с.
60. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Засади національної безпеки України : підручник. Київ : Інтертехнологія, 2009. 272 с.
61. Журавель Я., Риженко О., Карташов Д. Сучасний стан та перспективи розвитку законодавства України про муніципальну варту. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 86–88.*
62. Чорба В. Муніципальна варта та їх повноваження. Режим доступу: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/municzypalna-varta-ta-yih-povnovazheniya/>.
63. Муха І. Взаємодія органів національної поліції та ОМС у сфері забезпечення правопорядку в Україні. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ : АПСВТ, 2024. С. 250–252.*

Rudnytskyi D. M. Evolution of perceptions about the activities of local government bodies in the field of national security and defense of Ukraine

The article provides a systematic analysis of the evolution of ideas about the activities of local authorities in the field of national security and defense of Ukraine. Arguments are presented regarding the importance of taking into account and distinguishing between scientific research in peacetime and wartime.

It is noted that the vast majority of scientific works on the subject of research focus on the need to improve and differentiate the powers of local and central executive authorities, but do not take into account the specifics of the functioning of local authorities, in particular individual territorial communities during the full-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. It has been established that there are currently no specific recommendations for improving public administration mechanisms in this area, and issues of decentralization are considered outside the context of critical analysis and presented in an axiomatic manner without taking into account the transformations of the security management system.

The sources were analyzed by classifying them into two main categories: 1) pre-war; 2) wartime. The subject of the article is the research of the first group, which was divided into the following classes: 1) methodological; 2) those that study the powers of local self-government bodies, in particular TG; 3) those that study various aspects of interaction and cooperation; 4) security. It has been established that most researchers have overlooked the consolidation factors of security policy, as well as the structural and genetic potential of state power, the axiological potential of national identity, national ideas and interests as the strongest and most centripetal factors, and the praxeological and synergistic potentials of the functioning of an effective institutional system in the field of national security and defense. The foundations have been laid for defining local authorities at the legislative level as one of the key actors in public administration in the sphere of national security and defense of Ukraine.

A scientific hypothesis is formulated: the absolutization of decentralization and the monopolization of its study by individual scholars led to the incorrect extrapolation of its essential provisions to the security sphere. This has led to unfounded and exaggerated expectations from local authorities regarding their potential to repel an aggressor with armed force, while at the same time leveling the mobilization potential of local governments, which has led to the deactivation of the mobilization function on the part of local governments and its transfer to central government bodies. It has been established that the topic of decentralization is in fact identified with the entire issue of the functioning of local self-government bodies and is interpreted as the highest level, the final stage, and the highest form of democratization. In our scientific work, we strongly refute this position and subject it to substantive deconstruction.

It has been substantiated that the problems of state building involve synchronous processes of development and restoration, centralization and decentralization, implementation and delegation. They should not be considered in isolation from each other, but in conjunction, according to the dialectical method of unity and struggle of opposites.

In summary, despite the fact that the AARF has been ongoing for almost four years, no systematic and comprehensive monographic study of the activities of these bodies in the field of national security has been conducted to date.

Key words: *local authorities, national security and defense, powers, development and recovery strategies, management strategies, public administration in the field of national security and defense, national identity, national security strategy.*